

Adolf Bjerkreim

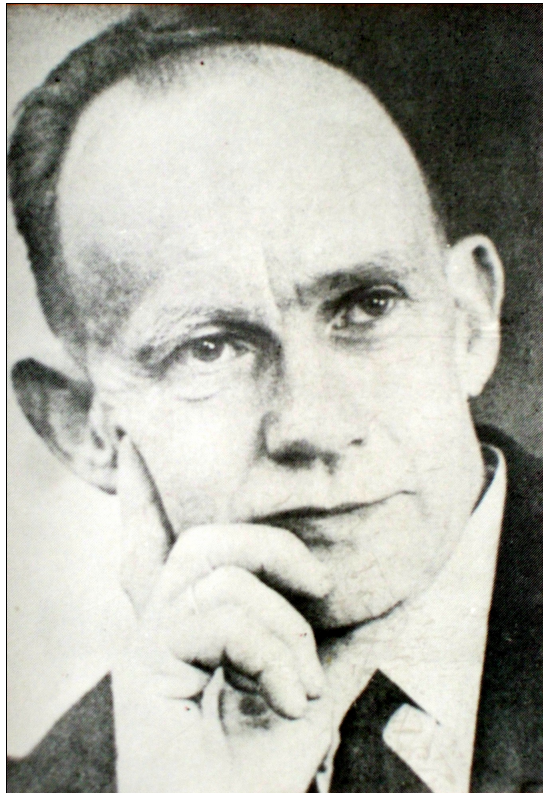
1887-1963

Evangelist og bibellærer,
aktet og omstridt.

av

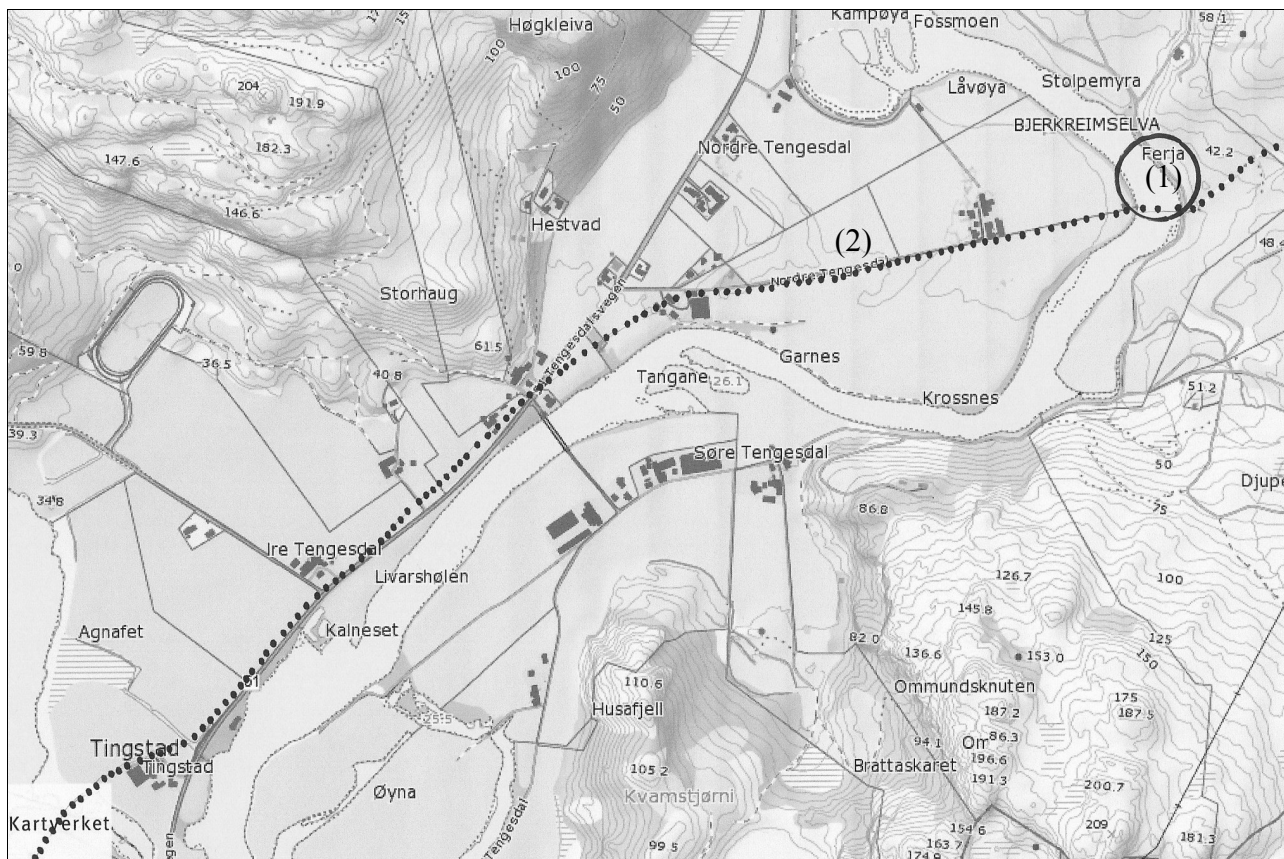
Paul Tengesdal

Adolf Bjerkreim var en særmerkt lekpredikant og sto på den klart radikale front innen lekmannsbevegelsen. Han var rikt utrustet både som menneske og som forkynner. Store flokker samlet seg under hans talerstol. I hans første år var det som vekkelsesforkynner, senere fekk han større betydning som bibellærer. En rekke bøker er kommet fra hans hånd, og de har betydd mye for mange.

Adolf Bjerkreim

HEIMEN ADOLF KOM FRA

Fødeplassen hans var på Tengesdal i Bjerkreim. Adolf bodde de første barneåra i den vesle husmannsstova ved Ferjo (1). Ferjo låg ved Bjerkreimselva, omlag 1 km nordaust for de to Tengesdalsgårdene.

Husmannen hadde til oppgave å føra «ferjo», en pram som gjekk over elva. Denne strekningen over elva var en part av den gamle Kongevegen (2) mellom Stavanger og Austlandet. Ferjemannen frakta både folk, hester og andre husdyr over elva.

Det var alltid husmenn som hadde oppgava med denne ferjetrafikken, og som budde her på plassen. Den første ferjemannen som vi vet om, budde her midt på 1700-tallet og ferjeplassen var i bruk til husa på plassen vart rivne like før år 1900.

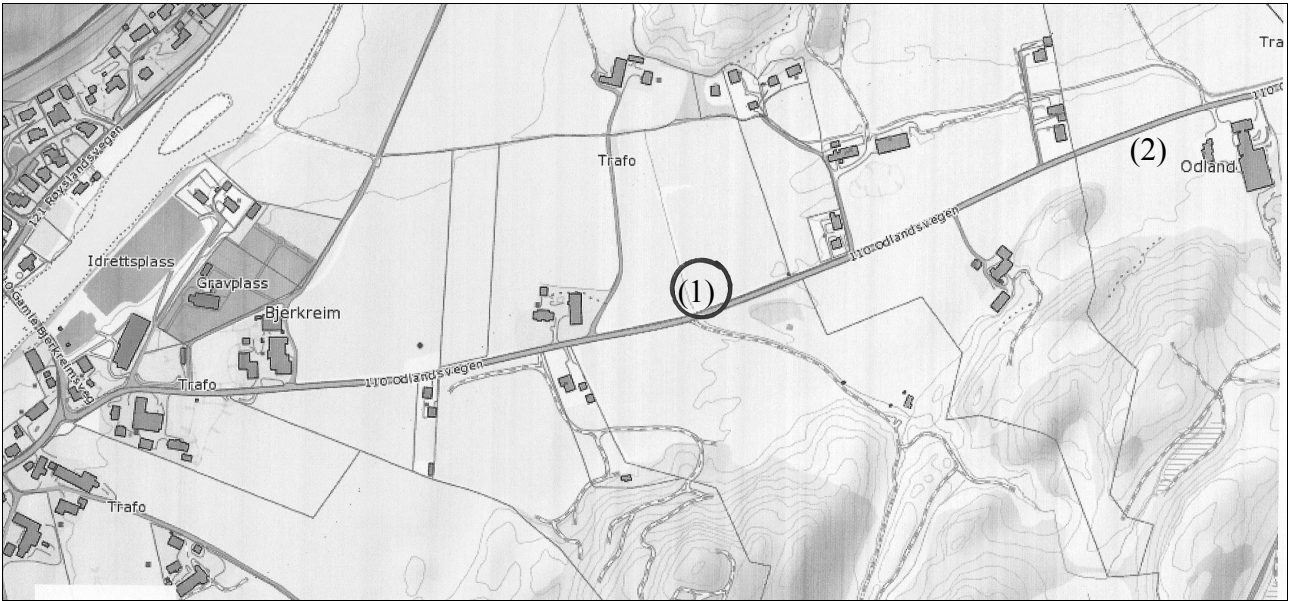
Mor til Adolf het Rebekka Marie (f. 1854) Hun var datter til ferjemannen Nils Evindson og kona Anne Malene Ommundsd. Rebekka voks opp med 5 søsken i denne heimen, Det var enkle og fattige kår. Rebekka fekk 4 uekte barn i heimen:

- Retzine f. 1880. Faren var ungkar og kramhandler Tollef Tollefsen fra Stavanger
- Tvillingene Johan Adolf (Adolf) og Jonas f. 1887. Faren var bakersvenn Fredrik Martinius Larsen fra Flekkefjord. Jonas døde bare 2 år gammel.
- Johanne Amanda f. 1895. Faren var omstreifer Johan Anderson fra Christiania.

Da Adolf var ca. 10 år gammel flyttet Rebekka med de tre barna sine til Bjerkreim. Hun giftet seg med enkemannen Brynjulf Olsson som like før hadde satt opp nytt hus på Bjerkreimsmona, like ved Odlandsvegen. Brynjulf var da den eneste husmannen på garden Bjerkreim.

Her vart den nye heimlassen til Adolf, men allerede i 12-13 års alderen var han dreng på Nordre Tengesdal og som 14 åring begynte han i bakerlære i Egersund, altså i farens fotspor. Men heimlassen hans vart alltid Bjerkreim, og han skreiv seg for Adolf Bjerkreim.

HEIMPLASSEN BJERKREIM

Adolf kom til Bjerkreim i 1898 til den nyoppførte husmannsstova med bekken «Mæ bætjen» (1) som folk kalla plassen, like inntil Odlandsvegen (2).

BARNE OG UNGSOMSÅR

Stort sett var Adolf velsignet med godt humør og spredte liv og røre omkring seg. Av og til kunne det bli vel mye av det gode, men det var vanskelig å hold igjen. Han forteller selv at han hadde mer kvikksølv enn sirup i blodet, full av liv som han var og med sans for alt som var komisk og kunne få folk til å le.

Adolf hadde et medfødt anlegg både til å opptre og tale. Allerede som gutt fant han en kasse eller tønne og brukte den som talerstol. Fargerike fortellinger og morsomme historier fortalte han for de andre barna til stor begeistring.

På Bjerkreim var Abigal og Tønnes Bjerkreim ledere både i det sosiale, politiske og kristne liv og høyt aktet. Disse kom til å bety en hel del for Adolf, skjønt han ikke aktet på det i begynnelsen. Adolf gikk på møter av og til, men da laget han helst lått og løyer, så han var en plage for taler og møteleder. Fantestreker av forskjellige slag var hans spesialitet. Når det lykkes å få kameratene til å le, var mye vunnet.

Bygda hadde ikke store muligheter å by ungdommen som vokste opp på den tiden. Mange dro ut og reiste over havet til Amerika for å skaffe seg en bedre framtid. Adolf måtte tidlig lære seg å stå på egne bein. Allerede som 14 åring begynte han i bakerlære i Egersund. Her ble han også konfirmert i 1902.

I Egersund kastet han seg ut i det verdslige livet. Han skildrer selv sin faste plass ved spillebordet og på danseplassen i Årstaddalen. Han var også ivrig med i skytterlaget.

I bakeriet skapte han liv og røre omkring seg. Han ble snart kjent for alle narrestrekene sine og han ble derfor syndebukken som fikk skylda for alle spikkene som ble gjort. De hadde sin største moro i bakeriet når de fikk kline til tilfeldige gjester med melstøv. Særlig var de svarte frakkene til handels-reisende et yndet mål for bakerilærlingenes fantestreker. Da de hadde fått skrevet diverse ting ryggen og vedkommende spaserte ut i stor uvitenhet om hva som hadde hendt, hadde de største fornøyelse i bakeriet.

DEPRESJONEN

Adolf gikk inn i en dyp depresjon. Han var blitt kjent med kristenfolket, og det gikk tydelig og klart opp for ham at han var en synder og at han ikke kunne komme inn i himmelen i den tilstand han var i. Han så ingen hensikt i å leve og derfor ville han ta sitt eget liv. Denne tiden skildrer han slik: *«Jeg hadde lagt av meg en del av klærne på marken og gått ut på en sten uti elven for å hoppe ut i dypet og ta helvetet jo før jo heller. Jeg var da kommet inn på den tanken at jeg ikke var skapt for å kunne bli en kristen. De vanskelighetene som stod i veien kunne jeg ikke tenke meg muligheten av å komme gjennom. Jeg skal ikke fortelle hva som holdt meg igjen, men Gud grep inn, mens jeg stod der på stenen, så jeg gikk tilbake og skulle prøve å leve»*

Adolf forteller i en annen forbindelse at det var tanken på mor og den sorg han ville gjøre henne som holdt ham igjen og derfor ville han gjøre et nytt forsøk på å leve. Dette hendte på vårparten 1904 og Adolf var den gang godt 16 år. Fra nå av satte han ikke sin fot på møter hvor Guds ord ble forkynt. Han ville holde seg borte fra slike steder og dermed være fri den brodd det ga i samvittigheten og den uro det skapte i hjertet.

OMVENDELSEN

Halvannet år etter depresjonen gikk han en søndag morgen ute i de folketomme gatene i Egersund, og da ble det ganske klart for ham at nå ville han tilhøre kristenfolket. Blant kameratene i byen gikk det som en løpeild at nå var Adolf Bjerkreim blitt en kristen. Noen dro det i tvil. De kunne ikke riktig tro det var alvor.

Adolf sendte et brev til Tønnes Bjerkreim som var en lederskikkelse blant kristenfolket. Når Tønnes fikk brevet ble han også ganske forundret. Han visste ikke riktig hva han skulle tro. Hesten ble spent for vogna og turen gikk til Egersund. Han måtte forvise seg om at brevet talte sant. Da han kom inn i bakeriet, spør han som alle hører det: *«Er det sant, Adolf, at du er blitt en kristen?»* *«Ja, Gud skje lov. Det er sant.»* Tønnes forsto nå at dette ikke var noe spill. Selv om Adolf sto der full av mel, lar ikke Tønnes det være noen hindring. Han omfavner ham og gir han en god klem, mens tårene renner nedover kinnet. Deretter nedber han Guds velsignelse over Adolf Bjerkreim.

FORKYNNERKALLET

Lederne på bedehuset i Egersund ble klar over at det bodde en forkynnernåde gave i Adolf Bjerkreim. Det var gnist og brann i det vitnespyrket som ble båret fram.

Da Ole Friestad ble formann i Rogaland Indremisjon i 1907, kalte han Adolf til å virke noen uker på prøve den sommeren. Han ble sendt til Moi og her ble Adolf stående i sin første vekkelse på Solbjør og i Drivdal. Folk kom på møtene selv om det var midt i slåtten.

For lederne i Egersund betydde dette at Gud vedkjente seg det arbeidet Adolf stod i. Det var klart at Adolf hadde en rik menneskelig utrustning til forkynnertjenesten, men han hadde liten skulegang. Ludvig Hope som ved flere anledninger hadde vært i Egersund og virket hadde også lagt merke til denne unggutten med det frimodige vitnesbyrdet. Han rådet Adolf til å ta et kurs på Framnes i Hardanger, som den gang var Kinamisjonens høyborg. Adolf hadde stor respekt for Hope og fulgte hans råd. Mellom Adolf og Hope ble det innledet et vennskap som kom til å vare livet ut.

Adolf kom til Framnes høsten 1907. Også der ble han en brannfakkell med sitt friske vitnesbyrd og sin oppvakte sans for det som var festlig. Han gled inn som en av lederne blant elevene. Sammen med andre elever dro han ut for å holde møter i distriktet. Det var ikke til å unngå

at han ble lagt merke til. Lederne i Kinamisjonen forstod at i denne unge mannen bodde det en forkynnergave ut over det vanlige.

Før Adolf var ferdig på Framnes, kom det kall fra Stavanger krets av Det norske Lutherske Kinamisjonsforbund om å ta til som emissær. Dette kallet svarte han ja til.

Adolf bar på en hellig trang etter å vinne mennesker for Gud. Fortapelsens gru var en levende nød for ham og han ønsket å stanse syndere på veien dit.

AMERIKATURER

Mange nordmenn hadde utvandret til Amerika og bygget sine kirkesamfunn der. Flere av de ledende forkynnerne innenfor lekmannsbevegelsen ble kalt over for å forkynne Ordet. Adolf fikk innbydelse til å komme til Chicago for å virke i menigheten «Salem». Samtidig skulle han besøke steder hvor de norske hadde slått seg ned. I 1913 dro han fra Kristiansand med Amerkabåten.

I New York ble han tatt vel i mot og talte i flere kirker i byen og i området omkring. Adolf fortsatte til Chicago. I Salem fikk han oppgave å virke særlig blant de unge.

Kirkelivet i Amerika virket forvirrende på Adolf. *«Det som jeg minst kan holde klart for meg er alt dette «lutherske» her borte. Her er nemlig mer enn en slags som er «luthersk». Det er bare så vidt jeg kan klare navnene på alle... Jeg har tenkt at hvis alt dette er «luthersk» så må Luther vært en allsidig mann med mange forskjellige oppfatninger. Nei, denne «gordiske knute» greier jeg ikke. Og om Luther stod opp, så ville vel ikke han greie den heller»*

Under oppholdet i Amerika gjennomlevde Adolf en av livs store kriser. Det var en dyp selverkjennelse og syndserkjennelse. Den gikk så sterkt inn på ham at han holdt på å fortvile som kristen. *«Det var en forferdelig opplevelse. Jeg hadde følelsen av å være en tønne som båndene var falt av, og som holdt på å ramle sammen. Jeg strevde og kavde livet av meg for å holde stavene sammen og oppe. Og så var jeg så hjertens glad for at intet menneske visste hvordan jeg var. For jeg følte det som en gudsbespottelse, for jeg tenkte: Når jeg ser så mye vondt og kjenner på så mye vannhellighet i meg, hva ser så ikke Han... Jeg lovet meg selv at når disse møtene er slutt, så skal jeg aldri preke mer. Da skal jeg rømme og forsvinne. Jeg var da i Amerika, og året var 1914. Jeg ville forsvinne et sted i landet, der ingen skulle høre mer om meg. For mitt åpenbare fall ville komme, men når det kommer, skal ingen vite at det var en kristen som falt – at det var en predikant som falt. Jeg skulle ikke skjemme hans navn og bringe sorg over de troende – At min forstand holder, begriper jeg ikke enda – .*

Det var på mange måter ikke den samme mannen som kom tilbake til Norge ved juletider i 1914. Han var kommet til klarhet i mange ting som han før hadde stått spørrende over. I det hele tatt hadde han nok i mye større grad enn tidligere funnet fram til seg selv.

Senere besøkte Adolf Amerika to ganger. Høsten 1924 reiste han og besøkte norske menigheter i Chicago, New York og Midtvesten. De kirkelige forhold karakteriserer han som ubibelsk, men det er likevel større interesse for Guds sak og sjelens frelse enn det er i statskirken hjemme. Siste gang han besøkte Amerika var i 1937. Nå sier han at vi har mye å takke Gud for i Norge. Gud gi at vi enda må få beholde den samfunnsordning vi har og forstå hvilke gode vi har i den.

FLYTTER TIL ÅKRAHAMN OG GIFTER SEG

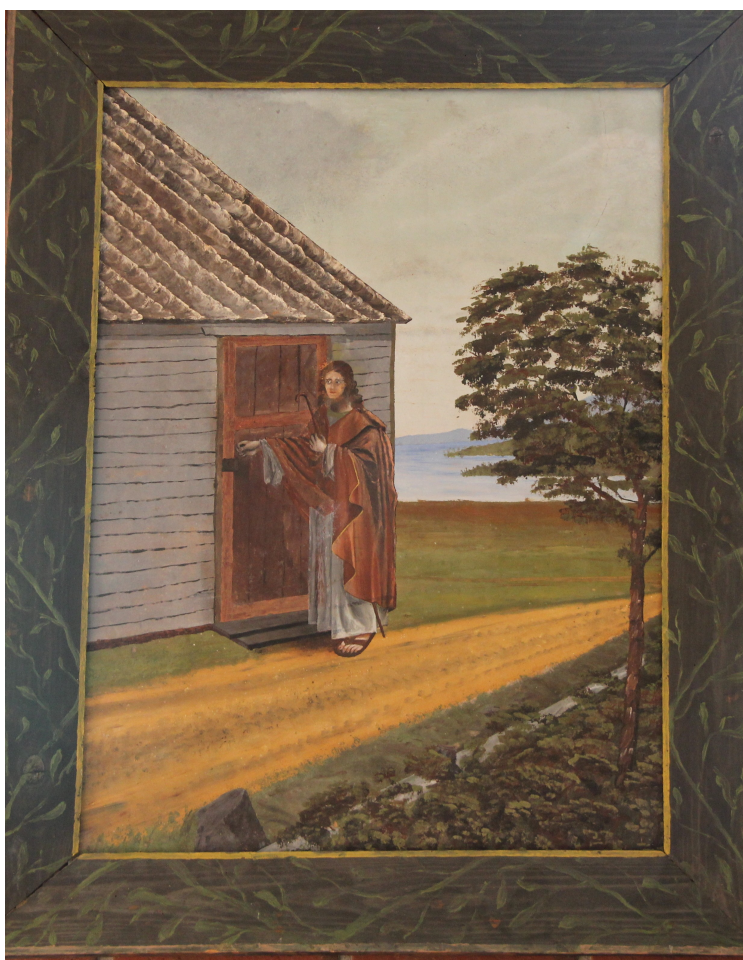
Etter at Adolf Bjerkreim kom tilbake fra Amerika i 1914 begynte det å bli trangt for ham i Kinamisjonen. Han inntok nok en annen stilling til en del spørsmål enn før og en del forkynnere og ledere så på ham med adskillig mistro. Det er ikke lett å få klarhet i den konflikt som nå bygger seg opp mellom Adolf og Kinamisjonen. Men det synes som om det er både personlige og læremessige forhold som har gjort seg gjeldende.

Høsten 1915 begynte løsrivelsen fra Kinamisjonen som fast arbeider. Han ble da sterkere knyttet til oppbyggelsesbladet «Evangelisten» i Kristiansand. Utgiverne av Evangelisten vedtok våren 1916 å kalle Adolf til ny medutgiver. I mange år var Egersund hans faste tilholdssted. Men i 1917 flyttet han til Åkrahamn på Karmøy og giftet seg med Teodora Nielsen.

BJERKREIM BEDEHUS

Tønnes Bjerkreim fekk skilt ut tomt til bedehuset fra bruket sitt i Bjerkreim sentrum. Her bygde de det første bedehuset i Bjerkreim i 1908. Huset var ferdig i 1909. Det var Bjerkreim Indremisjonsforening som åtte huset.

Huset vart nytta til andre formål også. Lensmann Ketil Gjedrem hadde kontor her mellom 1921 og 1929. Da flyttet han kontoret heim. Bjerkreim Sparebank hadde kontordag (onsdag var kontordag) i den søre stova her i alle år til 1977. Bedehuset vart rive i 1992. Det nye bedehuset stod ferdig på Røysland Søre våren 1988.

Bildet henger i Bjerkreim Bedehus, sannsynligvis malt av emissær Tollef Hytland og gitt som gave til det nylig åpna bedehuset i 1909.

MEDARBEIDER I EVANGELISTEN

I 1911 ble det første prøvenummer av «Evangelisten» presentert på sommerstevnet på

Åkerøya utenfor Høvåg. Adolf Bjerkreim og flere meldte seg som medarbeidere. Allerede første året fikk bladet 3.000 tingere. Det opplevde en utrolig vekst. I 1917 var abonnementtallet kommet opp i 20.000 og ved 25 års jubileet i 1937 hadde bladet over 30.000 tingere og var et av de største kristne blad i Norge.

Adolf ble senere blant utgiverne av bladet og fekk en forsterket plattform. Her fekk han rik anledning til å utvikle sine gaver som skribent. Tallrike artikler fra hans hånd finnes i årene framover. Bladet gir ham en stor talerstol og han vinner stor tillit. Særlig kom spalten «Spørsmål og svar» som han hadde fra 1924 og til sin død, til å få mange lesere. Evangelisten ble i disse årene et blad som store deler av det kristne lekfolket på Sørlandet og videre utover, kjente seg ett med.

BIBELLÆREREN

Når Adolf Bjerkreim i vide kretser blir kalt bibelkursenes far, er ikke det fordi han var den første, men fordi han på en særskilt måte fikk gjennomslag for sine kurs. Det var ikke bare spredte forsøk, men de kom igjen år etter år. Bjerkreim gav bibelkursene en særegen profil. Inntrykk og impulser fra Amerika var viktige, men mer betydde den voksende erkjennelsen av lærenådegaven hans.

Adolf fikk med seg Gustav Nilsen i Stavanger og satte igang det første bibelkurset i 1915. På dette kurset kom det 65 deltakere, og kurset ble meget vellykket. Senere ble kursene forlenget til i alt 8 dager, som ble praksis i årene som fulgte.

Tilslutningen til bibelkursene til Adolf Bjerkreim og Gustav Nilsen økte år for år. I en del år var det 200-300 fast innmeldte deltakere. Fra 1927-29 var Bibelkurset på Mosby og tilstrømningen til møtene overveldende. Mosby hadde ikke lokaler som kunne romme så mange mennesker. De fikk låne presenninger fra Norges Statsbaner og satte opp planker under slik at det ble et provisorisk telt med sitteplass for 1.500 mennesker. Og i 1929 var tilstrømningen enda større med rundt 2.000 mennesker under presenningduken.

I 1930-årene oppstod praktiske vanskeligheter som gjorde at Bibelkurset etter hvert gikk inn. Det skyldte mye de vanskelige og trange tidene. Det siste kurset ble holdt i Farsund i 1937. Men utpå 1950-tallet ble kursene igjen startet opp på Åkra på Karmøy. I 1962 ble det siste kurset til Adolf.

De første årene som forkynner, utmerket Adolf seg med en rik vekker gave. Han yndet hele livet å kalle seg evangelist. Men når status over hans liv og livsgjerning skal settes opp, veier nok gaven som bibellærer tyngst.

FORFATTER

Adolf Bjerkreim nådde store deler av kristenfolket på Sør- og Vestlandet med sin bibelundervisning. Enda lenger nådde han gjennom sine bøker, hefter og artikler. Bøkene er preget av klar framstillingsevne og logisk tankeføring og er personlige i formen. Vanskelige ting i Skriften maktet han å framstille enkelt og klart slik at den vanlige bibelleser kunne fatte det. Her er en av årsakene til at han vant så langt ut med sitt syn.

Oppbyggelseslitteraturen utgjør storparten av Adolf sitt forfatterskap. Den reflekterer den forkynnelse som han gjennom mange år bar fram muntlig gjennom bibelkursene.

Adolf gjorde seg ikke bemerket som sanger. Hans utrustning på dette området var ikke mer enn normal. Men han hadde en lyrisk åre som gav utslag i en rekke sanger. Allerede i 1911 gav han ut en samling med egne sanger som bar tittelen «Songar paa heimvegen». De er alle skrevne på nynorsk. I Evangelisten i 1921 skriver han «*Mange av dem som skriver av sanger, har mani for å forandre på teksten. Jeg vil få meddele at de som skriver av denne sang, plikter å skrive den av*

ordrett. Forandring forbydes. Sangen kan heller ikke taes inni sangbøker og sanghefter uten innhentet tillatelse».

I 1927 kommer «Pilgrimssange» som er en ny samling sanger. Denne gangen skrevet på bokmål. Musikk lærer Hans Ruud har skrevet melodi til noen av sangene og ellers skrevet notene.

Adolf Bjerkreim hadde et stort forfatterskap, og gav ut godt 25 religiøse hefter og bøker. Flere av bøkene gav stridigheter om religiøse lærespørsmål blant pinse- og adventist-bevegelsene, men også innen kirken var det uenighet omkring slike spørsmål. Han kritiserte også «Smith venner» «Anglo-israelismen», «Plymouthbrødrene» med flere. Adolf sitt eget gudsforhold og sin forkynnelse hviler på Bibelen og er Guds ord fra perm til perm. Svikter ett ledd, så svikter alle. Derfor ble det full mobilisering når skriftsynet anfektes.

I KONFLIKT MED VENNER

Etter at Adolf Bjerkreim forlot Kinamisjonen i 1915 som fast forkynner, virket han fritt. Storparten av virksomheten sin brukte han i foreninger knyttet til Det Vestlandske Indremisjonsforbund. Mange oppfattet ham som indremisjonens mann. Han fikk flere kall til stillinger innen D.V.I., men han tok ikke imot. Årsaken var at synet han hadde på organisasjonsmessige spørsmål.

Samarbeidet mellom Adolf og Indremisjonen gikk utmerket i mange år. Ofte var han taler på deres stormøter og hadde stor tillit innad i indremisjonsfolket. I 1940-årene og særlig etter den 2. verdenskrig, skjer det endringer. Dåpsdebatten ryster landet og på Sunnmøre opplever de en innfløkt strid. Striden på Sunnmøre har forgreninger også til andre områder.

Adolf Bjerkreim sitt navn og innflytelse ble fra slutten av 1940-årene et problem for ledelsen i D.V.I. og som en i minst mulig grad talte om utad. De ønsket å begrense Adolf sin innflytelse mest mulig, og satte ham til sides. Adolf var nokså fri til å kalle forkynnere inn i indremisjonens rekker. Mange av de nye forkynnerne fikk undervisning under Adolf sin talerstol og fra hans bøker. Adolf fikk derfor bety mye for mange av dem. Bak disse stridighetene lå det forskjellige syn på lære og praksis. Arbeidet med å samle indremisjonen lykkes først i 1958.

DET KVELDER

Striden omkring Adolf Bjerkreim sin person kastet skygger over livskvelden. Adolf var sår over at han skulle bli årsak til dåpsstrid, som han i hele sitt liv hadde vært imot å fokusere på. Han opplevde det også sår at en del av hans venner stred om bagateller, og han så det også som en fare at de som støttet seg til ham, skulle bli en eksklusiv gruppe som red sine kjepphester og mistet sjelevinnersiktet og vekkelsesvisjonen.

Adolf Bjerkreim døde 22. april 1963. Hans hustru skreiv slik til Evangelistens redaktør: « *I går gjestet døden huset vårt. Bjerkreim gikk hastig bort. Dårlig hadde han jo vært lenge – men oppbruddet kom over ham og oss alle så plutselig. En ny infart avsluttet hans liv iløpet av så kort tid, at vi nesten ikke kan fatte at han er borte. Vi står igjen i et stort tomrom, som bare den bortgangne var i stand til å fylle, og som han fylte til randen med omsorg og kjærighet, med tanker til alvor og gammen. Trygg og sterk – om enn vemodig i følelsen av livets altfor ilsomme gang, men gikk han i døden i møte. Han gav oss et streif av sol over våre tårer---*»

Adolf var en aktiv maler på sin eldre dager. Malerier fra hans hånd finnes i flere bedehus omkring. Dette henger i Bjerkreim Bedehus, malt i 1960.

KJELDER

- «Adolf Bjerkreim» av Kjell Dahlene 1987
- «Bjerkreimboka band I» av Lisabet Risa 1997

Aaland Gård, oktober 2016
Paul Tengesdal